

DOI: <https://doi.org/10.54937/dspt.2026.26.2.46-53>

## **Support for Motor Development of Students with Dyspraxia in Early School Age**

### **Podpora motorického rozvoja žiakov s dyspraxiou v mladšom školskom veku**

Zuzana Brčiaková

#### **Abstract**

The article focuses on supporting the motor development of students with dyspraxia in early school age. It presents supportive activities for the development of fine and gross motor skills, graphomotor skills, and hand-eye coordination, which are essential for improving these abilities, as they help students gain greater confidence and independence in daily tasks. The activities are tailored to the individual needs of the students to ensure they are not only effective but also fun and motivating. Regular support from educators can improve students' motor skills and contribute to the development of their social and emotional aspects as well.

**Keywords:** Dyspraxia. Fine motor skills. Gross motor skills. Hand-eye coordination. Early school age.

#### **Úvod**

Všetky deti sa vyvíjajú podľa určitých noriem, no každé z nich je jedinečné a môže mať svoje vlastné odlišnosti. Motorika žiakov je neoddeliteľnou súčasťou ich rozvoja, a ak majú problémy s motorickou koordináciou, môže to ovplyvniť ich schopnosť naučiť sa nové zručnosti. Ak žiak nevie správne koordinovať svoje pohyby, každodenné činnosti a úlohy, ktoré si vyžadujú motorickú zručnosť, mu môžu spôsobiť frustráciu. Nejde len o dočasnú nešikovnosť, ktorá časom zmizne, ale o poruchu, nazývanú dyspraxia, ktorá môže mať dlhodobý dopad na jeho život.

V mladšom školskom veku sú žiaci v procese rozvoja motorických schopností, a práve v tomto období môže byť dyspraxia zvlášť náročná na rozpoznanie. Tento vývoj je často poznačený rozdielmi v rýchlosti a plynulosti, s akou žiaci nadobúdajú motorické zručnosti, čo môže maskovať symptómy dyspraxie. Preto je kľúčové túto poruchu včas diagnostikovať a začať s nápravou, pričom podpora motorického rozvoja žiakov s dyspraxiou v tomto období môže výrazne zlepšiť ich každodenné fungovanie.

## **Dyspraxia**

Dyspraxia, ako uvádzajú Zelinková a Čedík (2013), je porucha, ktorá ovplyvňuje osvojovanie pohybových zručností a koordinácie pohybov. Žovinec (2019) radí dyspraxiu medzi neverbálne poruchy učenia. To znamená, že žiaci s touto poruchou nemajú problémy s verbálnou komunikáciou, ale ich reč môže byť sociálne neprimeraná, pretože nerozumejú prirovnaniam, metaforám, anekdotám a podobne.

Platt (2015) rozlišuje pri dyspraxii primárne a sekundárne problémy. Medzi primárne problémy zaraďuje nízky svalový tonus, slabé ruky a prsty, slabú koordináciu, slabú motoriku, problémy s pozornosťou, slabú citlivosť na dotyk, rýchlu únavu svalov a slabé pohyby očí. K sekundárnym problémom patrí osamelosť, nízke sebavedomie a nedostatok dôvery, frustrácia a utiahnutosť, vyhábanie sa činnostiam (napr. kresleniu).

Dyspraxia sa líši od iných motorických porúch tým, že ťažkosti sa môžu časom meniť, v závislosti od prostredia a životných skúseností. Problémy s koordináciou môžu ovplyvniť každodenné fungovanie, zručnosti vo vzdelávaní a voľnočasových aktivitách. Tieto ťažkosti môžu negatívne ovplyvniť sociálne a emocionálne aspekty života, organizáciu a plánovanie svojho času (Grant, 2017).

Dyspraxia sa môže vyskytovať samostatne alebo v kombinácii s niektorou ďalšou poruchou učenia, ako je napríklad dyslexia. Často sa kombinuje aj so špecifickými poruchami reči, poruchou pozornosti a hyperaktivitou (ADHD) alebo poruchou autistického spektra (Kolář, Červenková, 2023). Najčastejšie sa vyskytuje u chlapcov než u dievčat, v rôznych pomeroch v rozsahu 2:1 až 5:1, v závislosti od výskumných záverov. Výskumy naznačujú, že dyspraxia postihuje 5 až 8 % detí v školskom veku, pričom konkrétne vyšetrenia boli vykonané hneď po vstupe do základnej školy (Kováčová, Hladush, 2024).

## **Prejavy motorickej dyspraxie**

Dyspraxia je podľa Eckersley (2010) skrytá porucha, pretože jej prejavy nie sú na prvý pohľad zjavné. Prejavy dyspraxie sa líšia svojou závažnosťou i obdobím, kedy sa začnú objavovať. Neplatí, že prvé prejavy dyspraxie sa týkajú len hrubej motoriky a základných pohybových schopností (Zelinková, 2017). Dyspraxia sa od predškolského veku prejavuje výraznou neobratnosťou v obliekaní, jedení, jazde na kolobežke alebo bicykli, pri hádzaní a chytaní lopty (Zelinková, Čedík, 2013). Ťažkosti pokračujú aj na základnej škole, kde žiaci často zlyhávajú v telesnej výchove, v pracovnom vyučovaní alebo sa učia pohybové postupy a celky veľmi ťažko. Ťažkosti sa objavujú aj pri písaní, kreslení a pri ďalších predmetoch, ktoré vyžadujú manipulačné zručnosti (Koníčková, 2026).

Problémy s jemnou motorikou u žiakov s dyspraxiou neovplyvňujú len manipuláciu s drobným materiálom či pracovné a výtvarné činnosti, ale aj písanie, teda grafomotoriku. Sem patrí aj pohyb artikulačných orgánov a očí

súbežne s koordináciou končatín (Bednářová, Šmardová, 2015; Droppová, 2014). Do grafomotoriky môžeme zahrnúť úroveň motorickej (pohybovej) spôsobilosti potrebnej na grafické vyjadrenie pri písaní, obkresľovaní a kreslení (Droppová, 2014). Písmo a kresba žiaka je nevzhľadná a problémy sa vyskytujú aj pri odpisovaní z tabule (Kolář, Smržová, Kobesová, 2011). Napodobňovanie tvarov je nepresné, rovnako ako obkresľovanie čiar a obrázkov, pričom pri kreslení žiak nepoužíva viacero farieb (Zelinková, 2017). Ďalšími charakteristickými prejavmi dyspraxie sú problémy pri dodržiavaní postupnosti krokov pri kreslení podľa zadania témy alebo názorných ukážok.

Charakteristickým znakom žiakov s dyspraxiou sú ťažkosti v priestorovej orientácii a neschopnosť zapojiť sa do loptových hier. Žiak nevie pri hre, kde stojí, kde stoja druhí, nedokáže prihrať loptu, často sa pletie do cesty (Zelinová, 2015). Kopanie do lopty je náročné, pretože si vyžaduje udržanie rovnováhy na jednej nohe. Tieto problémy spôsobujú, že žiak často zaostáva v pohybových hrách. Ďalším problémom môže byť pomalé chápanie herných pravidiel, ktoré je spôsobené nepresným chápaním reči a nepozornosťou. Pohybové hry sú vo všeobecnosti náročné v mnohých oblastiach, či už ide o koordináciu pohybu, pozornosť, priestorovú orientáciu, plánovanie pohybu alebo sekvenčné kroky potrebné na vykonanie celej akcie. Žiak môže zvládnuť jednotlivé kroky, ale problém nastáva, keď ich musí spojiť do jedného celku (Zelinková, 2017). Kováčová a Hladush (2024) uvádzajú, že žiak môže mať dobrú koordináciu pohybov pri činnostiach, ktoré sú zamerané na stred tela, ako je hádzanie a chytanie. Môže tiež vynikať v športoch, ktoré mu vyhovujú. Žiaci s dyspraxiou majú problém s posudzovaním vzdialenosti od objektov alebo ľudí, a tiež so správnou reguláciou sily pri vykonávaní pohybov (Kováčová, Magová, 2024). Často môžeme u týchto žiakov pozorovať neochotu zapájať sa do aktivít, ktoré si vyžadujú rovnováhu (Kováčová, Hladush, 2024). Príznačný je aj nedostatok zmyslu pre rytmus, ktorý sa môže prejaviť najmä v telesnej a hudobnej výchove (Zelinová, 2015).

Pri motorických poruchách nie sú správne spracovávané taktilné, propioceptívne a vestibulárne podnety (Kováčová, Magová, 2024).

Kováčová (2020) tvrdí, že každý žiak s dyspraxiou má špecifické prejavy, ktoré sú typické pre jeho oslabenie. Podobne ako pri iných poruchách, aj prejavy dyspraxie sa nemusia u rôznych žiakov s touto diagnózou prejavovať rovnako. V mladšom školskom veku je potrebné pokračovať v rozvíjaní hrubej a jemnej motoriky, ako aj grafomotoriky, a to nielen v školskom, ale aj v domácom prostredí. Aktivity by nemali byť vykonávané pod tlakom, žiak musí byť neustále motivovaný a chválený, pretože inak môže pociťovať, že tieto aktivity nevládne.

### **Podporné aktivity na zlepšenie motorických schopností žiakov s dyspraxiou**

Podporné aktivity na zlepšenie motorických schopností sú pre žiakov s dyspraxiou kľúčové. Aktivity by mali byť navrhnuté tak, aby pomohli žiakom zlepšiť ich motoriku, koordináciu, plánovanie pohybov, schopnosť vykonávať každodenné činnosti a zapájať sa do školských a mimoškolských aktivít.

## 1. Aktivity na zlepšenie jemnej motoriky

Jemná motorika zahŕňa pohyby, ktoré si vyžadujú presnosť a kontrolu svalov, najmä v rukách a prstoch. Pre žiakov s dypraxiou sú tieto zručnosti náročné, ale rôzne aktivity môžu pomôcť zlepšiť ich schopnosť manipulovať s malými predmetmi, písať alebo vykonávať každodenné úlohy.

Tabuľka 1: Konkretizácia rozvíjania jemnej motoriky prostredníctvom aktivít

Aktivita	Popis aktivity	Cieľ aktivity
<b>Strihanie</b>	Používanie nožníc na strihanie jednoduchých tvarov (kruhy, štvorce, trojuholníky). Začnite s väčšími tvarmi a postupne prejdite k menším.	Zlepšuje koordináciu rúk, presnosť strihania, kontrolu pohybov a jemnú motoriku.
<b>Kreslenie</b>	Kreslenie obrázkov alebo tvarov podľa predlohy (napr. zvieratá, kvety, objekty). Vyfarbovanie obrázkov rôznymi farbami a dodržiavanie obrysov. Kreslenie s rôznymi materiálmi (ceruzka, pastel, fixka).	Zlepšuje schopnosť sledovať detaily, koordináciu ruka-oko, presnosť pohybov, flexibilitu pri kreslení a kreatívne vyjadrovanie.
<b>Obkresľovanie tvarov</b>	Obkresľovanie jednoduchých obrázkov (napr. geometrické tvary, zvieratá, kvety, predmety) alebo vykresľovanie tvarov (napr. kruhy, štvorce, trojuholníky). Obkresľovanie predkreslených kriviek, vlnoviek alebo zúbkovaných čiar, neskôr kreslenie týchto tvarov samostatne.	Zlepšuje kontrolu nad rukou a jemnú motoriku pri kreslení línií, tvarov a krivých čiar.
<b>Navliekanie korálok alebo gombíkov</b>	Navliekanie malých korálok alebo gombíkov na šnúрку.	Rozvíja zručnosti úchopu, koncentráciu a jemnú motoriku.
<b>Modelovanie s plastelínou a hlinou</b>	Tvarovanie kociek, valčekov, guľôčok, vytváranie rôznych tvarov, ale aj jednoduché predmety, ako misky, zvieratká alebo sošky z plastelíny a hliny.	Zlepšuje motorickú kontrolu a silu prstov, podporuje kreativitu.
<b>Práca s rôznymi textúrami</b>	Cvičenia s rôznymi materiálmi a textúrami, ako sú piesok, zamat alebo mäkké tkaniny. Žiak manipuluje s predmetmi a vníma rozdielne povrchy.	Zlepšuje hmatové vnímanie, motorickú kontrolu a jemnú motoriku.

Zdroj: vlastné spracovanie

## 2. Aktivity na zlepšenie hrubej motoriky

Hrubá motorika zahŕňa pohyby svalov, ktoré zaisťujú základné pohybové zručnosti. Nedostatočne rozvinutá hrubá motorika negatívne vplyva na chôdzu, beh, lezenie, skákanie a udržiavanie rovnováhy. Pravidelné cvičenie môže výrazne zlepšiť ich schopnosti.

Zlepšenia v oblasti motoriky bývajú často postupné a individuálne, preto si vyžadujú trpezlivosť zo strany pedagóga aj samotného žiaka. Pravidelné opakovanie, jasná štruktúra aktivít a podpora pozitívnej atmosféry v triede vytvárajú bezpečné prostredie pre učenie. Spolupráca pedagógov, rodičov a odborníkov môže výrazne zvýšiť účinnosť intervencií. Vďaka systematickej podpore a vhodne zvoleným aktivitám môžu žiaci s motorickou dyspraxiou dosiahnuť výrazné zlepšenie motorických a koordinačných schopností. To im následne umožňuje aktívnejšie sa zapájať do školského života a viesť plnohodnotný a zmysluplný život.

Tabuľka 2: Konkretizácia rozvíjania hrubej motoriky prostredníctvom aktivít

Aktivita	Popis aktivity	Cieľ aktivity
<b>Skákanie na trampolíne</b>	Žiak skáče na trampolíne, začína základnými skokmi neskôr prechádza na skoky do rôznych smerov.	Zlepšuje rovnováhu, koordináciu a kontrolu nad pohybmi.
<b>Chôdza po vyznačenej čiare</b>	Žiak chodí po nakreslenej čiare na zemi (môže byť rovná, krivá alebo vlnitá).	Zlepšuje stabilitu, rovnováhu, kontrolu nad pohybmi a vytrvalosť.
<b>Prekážková dráha</b>	Vytvorenie dráhy s úlohami, ako sú schody, tunely, balančné mosty.	Zlepšuje koordináciu, rovnováhu, motorické schopnosti a vytrvalosť.
<b>Skákanie cez švihadlo</b>	Skákanie cez švihadlo začíname s jednoduchým skákaním, neskôr prejdeme k dvojitým skokom.	Rozvíja vytrvalosť, koordináciu a rytmus.
<b>Balančné cvičenia na loptách</b>	Žiak balansuje na rôznych loptách alebo balančných doskách.	Zlepšuje rovnováhu, stabilitu a koordináciu.
<b>Pohybové prekážky</b>	Rôzne úlohy, ako skákanie cez prekážky, plazenie pod prekážkami alebo lezenie po rebríkoch.	Zlepšuje rovnováhu, koordináciu, silu a flexibilitu.

Zdroj: vlastné spracovanie

## 3. Koordinácia ruka-oko

Koordinácia ruka-oko je základnou schopnosťou, ktorá je nevyhnutná pre vykonávanie mnohých každodenných úloh, ako je písanie, čítanie alebo hranie športov. Žiaci s dyspraxiou často čelia problémom v tejto oblasti, čo môže ovplyvniť ich školský výkon.

Tabuľka 3: Konkretizácia rozvíjania vizuomotorickej koordinácie prostredníctvom aktivít

Aktivita	Popis aktivity	Cieľ aktivity
<b>Puzzle</b>	Skladanie klasických alebo 3D puzzle s rôznymi dielikmi. Začnite s malým množstvom väčších dielikov puzzle s jasnými farbami a malým vzorom.	Zlepšuje kombináciu vizuálnych a motorických informácií, koncentráciu a pozornosť.
<b>Skladanie kociek alebo stavebníc</b>	Stavebnice (napr. LEGO) alebo kocky, kde dieťa stavia objekty.	Zlepšuje jemnú motoriku a schopnosť kombinovať vizuálne a motorické informácie.
<b>Hračky na presné ciele</b>	Používanie hračiek, ktoré si vyžadujú presné umiestnenie alebo vkladanie predmetov do správnych otvorov.	Zlepšuje presnosť, koordináciu ruka-oko a schopnosť sústrediť sa na detaily.
<b>Hody do cieľa</b>	Hádzanie rôznych predmetov do určeného cieľa (vedro, škatule, kruh).	Zlepšuje koordináciu ruka-oko, silu hodu a presnosť.
<b>Hádzanie a chytanie lopty</b>	Hádzanie a chytanie lopty, začnite s väčšími loptami a postupne prejdite na menšie.	Rozvíja koordináciu ruka-oko, reflexy, motorickú kontrolu a koncentráciu.
<b>Zrkadlové pohyby</b>	Žiak vykonáva pohyby na základe zrkadlového obrazu pred sebou.	Zlepšuje koordináciu ruka-oko v dynamických situáciách.

Zdroj: vlastné spracovanie

Aktivity a hry, ktoré podporujú motorické zručnosti žiakov s motorickou dyspraxiou, zohrávajú kľúčovú úlohu v rozvoji ich jemnej a hrubej motoriky, koordináčnych schopností, rovnováhy a koncentrácie. Tieto aktivity, ktoré zahŕňajú rôzne formy pohybu, manipulácie s predmetmi a napodobňovanie pohybov, pomáhajú žiakom postupne zlepšovať ich motorické schopnosti v zábavnej a motivujúcej forme. Činnosti každodenného života tiež poskytujú výbornú príležitosť na tréning. Aktivity by mali prebiehať v podporujúcom a pozitívnom prostredí, kde sa žiak necíti pod tlakom, ale je neustále motivovaný a oceňovaný za svoje pokroky. Cieľom je, aby sa žiaci s dyspraxiou cítili úspešní a schopní vykonávať rôzne činnosti s väčšou sebadôverou a nezávislosťou.

## Záver

Motorické poruchy, ako je dyspraxia, ovplyvňujú nielen fyzické schopnosti žiakov, ale aj ich sociálne, emocionálne a edukačné fungovanie. Ťažkosti v oblasti plánovania a koordinácie pohybov sa môžu prejavovať

v každodenných školských činnostiach, ako je písanie, kreslenie, manipulácia s učebnými pomôckami či zapájanie sa do pohybových aktivít. Tieto prekážky môžu viesť k zníženému sebavedomiu, frustrácii a pocitom zlyhania, najmä v situáciách, kde sa porovnávajú s rovesníkmi. Dyspraxia tak môže nepriamo ovplyvňovať aj sociálne vzťahy a začlenenie žiaka do triedneho kolektívu.

Včasné rozpoznanie týchto ťažkostí zo strany pedagogických a odborných zamestnancov zohráva kľúčovú úlohu v procese podpory žiakov s dyspraxiou. Implementácia cielene navrhnutých podporných aktivít v oblasti jemnej a hrubej motoriky, koordinácie ruka-oko a grafomotoriky môže výrazne prispieť k zlepšeniu ich každodenného fungovania. Systematická a pravidelná intervencia pomáha rozvíjať motorické zručnosti postupne a primerane individuálnym možnostiam žiaka. Dôležité je pritom dbať na prepojenie motorických aktivít s praktickými a zmysluplnými činnosťami.

Pri práci so žiakmi s dyspraxiou je nevyhnutné zohľadňovať individuálne potreby každého žiaka a prispôbovať aktivity jeho tempu, schopnostiam a aktuálnemu vývinovému stupňu. Aktivity by mali byť nielen efektívne, ale aj hravé, zaujímavé a motivujúce, aby podporovali aktívne zapojenie žiaka. Vhodne zvolený pedagogický prístup môže zmierniť obavy zo zlyhania a posilniť vnútornú motiváciu dieťaťa. Neoddeliteľnou súčasťou práce je poskytovanie pravidelnej spätnej väzby, povzbudenia a uznania aj za malé pokroky.

## **Bibliografia**

- BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět od 3 do 6 let*. Brno: Edika, 2015. 120 s. ISBN 978-80-266-065-1.
- DROPPOVÁ, G. 2014. *Grafomotorika v materskej škole alebo rozvíjanie grafomotorických zručností detí ako príprava na písanie v základnej škole a detský prejav*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2014. 117 s. ISBN 978-80-8052-787-7.
- ECKERSLEY, J. 2010. *Coping with Dyspraxia*. 2. vyd. GB, Norfolk: Sheldon Press, 2010. 224 s. ISBN 978-1-84709-128-4.
- GRANT, D. *That's the way I think: Dyslexia, dyspraxia, ADHD and dyscalculia explained*. 3. vyd. New York: Routledge, 2017. 184 s. ISBN 978-1-138-12622-0. <https://doi.org/10.4324/9781315647005>
- KOLÁŘ, P., SMRŽOVÁ, J., KOBESOVÁ, A. 2011. Vývojová porucha koordinace – vývojová dyspraxie. In: *Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie: časopis českých a slovenských neurologů a neurochirurgů*, 2011. roč. 74, č. 5, s. 533-538. ISSN 1210-7859.
- KONÍČKOVÁ, J. 2026. *Dyspraxia. Problém nešikovného a neobratného dieťaťa*. [online]. [citované dňa 16.01.2026]. Dostupné z internetu: <https://eduworld.sk/cd/jaroslava-konickova/2762/dyspraxia-problem-nesikovneho-a-neobratneho-dietata>

- KOVÁČOVÁ, B. 2020. Rodina s dieťaťom so špecifickou poruchou koordinácie pohybov vo včasnej starostlivosti. In: Hudecová, A. (Ed). *Rodina s dieťaťom s narušením vo včasnej starostlivosti*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2020, s. 56-87. ISBN 978 80-561-0782-9.
- KOVÁČOVÁ, B., HLADUSH, V. 2024. Možnosti a limity dieťaťa s dyspraxiou v predškolskom veku. In: *Expresívne terapie vo vedách o človeku 2024*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2024, s. 22-36. ISBN 978-80-561-1104-8.
- KOVÁČOVÁ, B., MAGOVÁ, M. 2024. Metóda demonštrácie ako integrálna súčasť edukácie dieťaťa s motorickou dyspraxiou. In: *Žiak, pohyb, edukácia: Vedecký zborník 2024*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2024, s. 131-138. ISBN 978-80-223-5909-2.
- PLATT, G. 2015. *Beating dyspraxia with a hop, skip and jump. A simple exercise program to improve motor skills at home and school*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 2015. 152 s. ISBN 978-1-84905-560-4.
- ZELINKOVÁ, O. 2015. *Poruchy učení. Špecifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších dovedností*. Praha: Portál, 2015. 264 s. ISBN 978-80-262-0875-4.
- ZELINKOVÁ, O. 2017. *Dyspraxie. Vývojová porucha pohybové koordinace*. Praha: Portál, 2017. 144 s. ISBN 978-80-262-1266-9.
- ZELINKOVÁ, O., ČEDÍK, M. 2013. *Mám dyslexii. Průvodce pro dospívající a dospělé se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál, 2013, 144 s. ISBN 978-80-262-0349-0.
- ŽOVINEC, E. 2019. *Špeciálna pedagogika II*. Nitra: Univerzita Konštatína Filozofa v Nitre, Pedagogická fakulta, 2019. 232 s. ISBN 978-80-558-1379-0.

*Príspevok je parciálnym výstupom z projektu KEGA 007KU-4/2024 s názvom Tímový prístup k vzdelávaniu dieťaťa s dyspraxiou v predškolskom veku: od identifikácie ťažkostí k úspešnej inklúzii.*

**Ing. Zuzana Brčiaková, PhD.**

Katedra špeciálnej pedagogiky  
Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta  
Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok  
zuzana.brciakova@ku.sk